

U predgovoru knjizi, četvrtom svesku edicije Frazeologija i paremiologija (*Phraseologie und Parömiologie*), izdavač i prevoditelj Pe-ter Grzybek Permjakovljevo djelo *Gramatika poslovične mudrosti* označava kao znanstvenu paradigmu proizašlu iz strukturalizma, ko-

ji se u Rusiji 60-tih i 70-tih godina razvio u

opsežno područje kulturne semiotike (semiotike kulture). U daljnjem slijedu predgovora Grzybek ukratko skicira teorijske obrise ove discipline, te prikazuje i neka opća mjesta razlikovanja strukturalističke koncepcije jezika i na njoj utemeljene semiotike i postmodernih jezičnih teorija.

Kao uvod u prevedene Permjakovljeve radove Grzybek je ponudio svoj tekst *Gramatika poslovične mudrosti G. L. Permjakova*. Iz njega saznajemo da se Permjakovljev rad osniva na trima prethodnim radovima. Prvi dio studije potječe s konca šezdesetih i odgovora uvodu zbirci *Izabrane poslovice i poslovični iskazi istočnih naroda* (Permjakov, 1968); drugi se dio nalazi u njegovu radu *Uz pitanje o strukturi paremiološkog fonda* (Permjakov, 1975), a treći dio pripada radu *O semantičkoj strukturi promjena u poslovicama i odgovarajućoj klasifikaciji*.

Tako je, zaključuje Grzybek, *Gramatika poslovične mudrosti*, u obliku objavljenom 1979., sinteza vešegodišnjeg Permjakovljeva rada. Već su njegovi rani radovi s konca šezdesetih, u kojima je postavio temelje koncepcije koju je kasnije razradio, bili podlogom za teoriju poslovice. Grzybek smatra da se Permjakovljeva koncepcija temelji na tri bitne točke:

a) dokaz sustava logičkih promjena u primjeru poslovice;

b) iz njega proizašlo razlikovanje stanovitih razina analize, kao što je npr. strukturalna razina promjena u poslovicama. (Permjakov je razlikovao tri razine: lingvističku, logičko-semiotičku te razinu realija);

c) iz tih odnosa proizlazi situacijski karakter promjena u poslovicama.

Rezultati tih istraživanja sintetizirani su u njegovoj knjizi koja je koncipirana kao opća teorija klišeja *Od poslovice do priče*. Permjakovljev sustav logičkih promjena počiva na uvjerenju da sličnost poslovice različitih naroda na semantičkoj razini upućuje na univerzalnost modela predočena određenom poslovicom, a u njegovoj koncepciji važnu ulogu igraju pojmovi *situacije* i *modela*. Već je u svojim ranim radovima iz šezdesetih godina Permjakov transformacije poslovice odredio kao oznaku određene situacije ili veze među stvarima, te istakao da se može raditi i o stvarnim i o izmišljenim situacijama.

Pojam modela u Permjakovljevoj teoriji poslovice proširuje prvobitnu definiciju promjena poslovice koja ih je određivala kao znakove opisane situacije. Uvođenjem toga pojma poslovice se definira i kao model situacije, a ne više samo kao znak, čime je dobila aktivnu i dinamičnu osobinu. Nakon detaljnog razlaganja Permjakovljeve teorije, zaključuje Grzybek, da je koncept "modela" bio zaslužan što je u paremiološkim istraživanjima došlo do pomaka prema semiotičkoj analizi. No Grzybek se i kritički osvrće na kontradikcije u Permjakovljevu teorijskom izlaganju, spočitnuvši kao dosta veliku manu činjenicu da tipovi situacija nisu eksplicitno diferencirani, te stoga čine upitnom mogućnost precizne klasifikacije poslovice.

U daljnjem tekstu Grzybek razlaže shematske koncepcije znaka potaknute Hjemsjelvljevima i Barthesovim radovima, Pierceovim konceptom znaka te raznim drugim jezičnim teorijama koje jezik analiziraju u pojmovima znaka i modela.

Slijede detaljnosti o problemima logičke klasifikacije poslovice, o sustavu logičkih promjena kao i osvrt na mogućnost tematske klasifikacije. Na koncu Grzybek zaključuje da

Grammatik der sprichwörtlichen Weisheit, hrsg. von Peter Grzybek, Schneider Verlag Hohengehren, Baltmannsweiler 2000., 199 str.

semantička razina poslovice (a time i njezin tip i mogućnost klasifikacije) u Permjakovljevom teorijskom konceptu označava specifičan presjek logičke i tematske klasifikacije, te da njegov rad, na čija se metodološka proturječja osvrnuo, može biti dobrim poticajem za daljnja istraživanja.

Nakon obrazlaganja Permjakovljeve teorije poslovice i konteksta iz kojega je ta teorija proizašla, slijede Grzybekovi prijevodi radova tog ruskog istraživača: *Gramatika poslovice mudrosti, Abecedni popis tematskih univerzalija, Popis klasificiranih tematskih univerzalija, Izabrane logičke sheme oblikujućih skupina logičko-semiotičke klasifikacije ruskih poslovice*.

Na kraju publikacije nalazi se zajednički rad Christopha Chlostea i urednika Petera Grzybeka, *Tko ne proba, ne zna?! Logičko-semiotička klasifikacija općepoznatih njemačkih poslovice*.

Vrijednost je ove publikacije u tome što se na jednome mjestu mogu naći prijevodi izvornih Permjakovljevih radova uz analitički i kritički osvrt urednika i prevoditelja Grzybeka, koji rad tog ruskog istraživača smješta u širi kontekst općih jezičnih teorija.

Vilko ENDSTRASSER

**"Röslein auf der Heiden",
Goethe und das Volkslied,**
[kompaktni disk i popratna knjižica
(60 str.)], hrsg. von Deutsches
Volksliedarchiv Freiburg - Staatliche
Hochschule für Musik Freiburg,
Freiburg 1999., Südwest Records,
SWR CD 108-99.

Dvjesto pedesetu godišnjicu rođenja njemačkoga genija Johanna Wolfganga von Goethea obilježile su mnoge njemačke i svjetske kulturne institucije. Folkloristi "Deutsches Volksliedarchiva" iz Freiburga, čiju vrijednu znanstvenu djelatnost pratimo već godinama, učinili su to suvremeno i dopadljivo. Ljubitelji solo popijevke slušat će bez napora ikoničke Goetheove balade, većinu melodija odmah prepoznati, a zastat će tek nad činjenicom da su poneki od skladatelja Goetheovi suvremenici. Među njima je i W. A. Mozart,

koji je uglazbio Goetheovu *Ljubičicu (Das Veilchen)*. Sve zastupljene popijevke povezuje dopadljivost koja traje do današnjeg doba.

Namjera je vještih priređivača Waltraud Linder-Beroud i Jürgena Dittmara bila na temelju obilja materijala, prikupljena i pohranjena u Volksliedarchivu u Freiburgu, odabrati Goetheove pjesme koje su postigle najviše uspjeha u usmenoj tradiciji, zadržale se i ostale drage puku. U skladu je s time i izbor izvođača — umjesto renomiranih glazbenika, dvadeset sedam odabranih popjevaka izvode tri mlade sopranistice, altistica, tenor i bas sa Državne visoke glazbene škole u Freiburgu.

Poticaj za prikazivanje ovoga izdanja u znanstvenom časopisu su vrlo iscrpni komentari o folklornim izvorima pjesnikova nadahnuća, o sudbini ili "životnom putu" pojedinih balada te o njihovu autorstvu. U pridodanoj, priladnim starinskim stilom ilustriranoj knjižici, komentare su napisali ugledni njemački folkloristi: Waltraud Linder-Beroud, Otto Holzapfel, Nils Grosch i Lutz Röhrich. Naglasak su stavili na Goetheov istraživački i stvaralački rad, pa je stoga ova knjižica važna folklorističko-tekstološka referenca, a manje muzikološka ili etnomuzikološka. Knjižica je opremljena i bogatom bibliografijom.

Manje se spominje da je Goethe čitav život bio u potrazi za novim pjesničkim stilovima. Rijetko se vraćao na osvojene oblike, ma kako bili uspješni. Ovaj nam izbor predstavlja Goethea kao mladog "terenca", koji po Alsaceu prikuplja narodne pjesme od najstarijih kazivačica, a 1771. susreće i Herdera, koji je svojim stavom i zanimanjem za